WASHINGTON D. C.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 26. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 10-го лютого 1943. No. 26. Jersey City, N. J., Wednesday, February 10, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО КОНСКРИПЦІЮ ДОБІРНОЇ ЛЮДСЬКОЇ СИЛИ

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Остин з Вермонту і конґресмен Водсворт з Ню Йорку внесли в обидвох палатах конґресу законопроєкт під назвою „Закон Краєвої Воєнної Служби з 1943 року". Згідно з тим законопроєктом президент Рузвелт був би уповажнений до видавання розпорядків, силою яких можнаб потягати до воєнної праці мужчин у віці між 18 і 65 роком, а жінок між 18 і 50. За проєктом заявляється Американський Леґіон та інші орґанізації. Спротиву треба надіятись з робітничих кол, зокрема з боку Американської Федерації Праці та Комітету Промислових Орґанізацій. Ті останні вважають проєкт „небезпечним" і кажуть, що робітництво є проти того, щоб занехати систему добровільної рекрутації робучих сил. Знову з урядових кол виходить, що конскрипція добірної людської сили, як її запроєктовано в конґресі, є „неминуча". Такого погляду має бути Пол В. МекНат, голова Комісії Людської Сили. Бувший президент Гувер є тої думки, що ще завчасно приступати до примусової рекрутації людської сили.

Законопроєкт є властиво за добірну службу, а не загальну. Він виходить з заложення, що така рекрутація є справедлива у відношенню до тих, що є в боєвих рядах. З огляду на них доконче треба змобілізувати всю можливу людську силу, щоб підтримати якслід воєнні змагання. Далі кажеться, що цей закон не нарушує в нічому робітничого законодавства і того всього, що робітництво здобуло щодо мінімальної заробітної праці, годин праці чи колективних умов.

ГУВЕР ЗА МЕНШУ АРМІЮ, А ЗА РОБУЧІ СИЛИ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Бувший президент, Герберт Гувер, є тої думки, що війна може тягнутися ще від трьох до пятьох років. І тому є за ревізію тої політики, яка реґулює людську і воєнну силу краю. Зізнаючи перед сенатським буджетовим підкомітетом Гувер заявив, що Німеччина буде розторощена скорше в 1944 році ніж в 1943. Далі казав, що ставити в Америці армію з 11 міліонів вояків, є забагато, бо не буде і так способу таку велику армію перевести через океан і там її вдержувати та заосмотрювати в зброю. Зате краще, казав він, призначити з цеї суми один міліон людської сили для пільних робіт, а далі і до металевих копалень та верчення нових нафтових джерел. Він представив детайльний образ, як дуже відбивається брак робучих сил на фармерстві, яке втратило до 8,000,000 робітників, що покинули фарми і пішли до роботи до фабрик, що виробляють воєнне знаряддя.

ТРИ ПАРИ ОБУВИ МОЖЕ БУТИ ЗАБАГАТО.

ВАШИНҐТОН. — Прентис М. Бравн, Адміністратор Цін, звертає увагу, щоб купувати нові черевики чи чоботи тільки тоді, коли це є конечним. Старі треба направляти і ходити в них так довго поки можливо. Інакше треба буде звужити пайкування обуви з трьох пар на рік на менше.

БУДЕ МОЖНА НАПРАВЛЯТИ ҐУМОВІ КОЛЕСА БЕЗ КЛОПОТУ.

ВАШИНҐТОН. — З днем 1. березня буде можна власникам автомобілів чи шоферам відновляти, чи направляти („рікеп") старі ґумові колеса без усяких тих формальностей, що досі існували, що треба було дати колеса оглянути спершу інспекторови а потім іти до ради пайкування, щоб дістати посвідку. Тепер від 1. березня буде можна всім посідачам карток „Ей", „Бі", „Сі" зайти до майстерні й казати собі направити колесо без усяких дальших заходів. Обчислено, що в такий спосіб вратується більше ґуми ніж після старої системи.

КАНАДА ПОДАРУЄ БІЛЮН НА ПОТРЕБИ ВІЙНИ.

ОТАВА. — В парляменті вніс міністер скарбу законопроєкт, який передбачує на найближчий фіскальний рік видаток в сумі одного біліона долярів, призначений на доставу воєнних матеріялів і поживи для тих членів Обєднаних Держав, що не є всилі платити готівкою. Іншими словами є це подарунок, якщо законопроєкт перейде, а нема сумніву, що так буде.

В КОНҐРЕСІ ОПЛЕСКУЮТЬ ДОПОМОГУ КИТАЄВИ.

ВАШИНҐТОН. — Посли горячо оплескували конґресмена Корлі з Месечусетз, коли він згадував за Конґресовий комітет для заграничних справ, що є за збільшення допомоги Китаєви. Він казав, що поставив резолюцію, що якщо перейде, дасть Китаєви таку допомогу, що Китай зможе розбити японців на протязі шість місяців і тим вратувати життя яким 500,000 американцям.

О. В. Лотович з Джерзі Сити Відмовив Молитву при Отворенню Сесії Леґіслятури Стейту Н. Дж.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — В понеділок дня 8. лютого розпочато наради нової сесії леґіслятури стейту Ню Джерзі. Президент Асемблі („спікер"), ударивши молотком на знак розпочаття урядовання, представив того, що відмовить молитву, а яким, казав спікер, буде о. совітник Володимир Лотович, парох української греко-кат. церкви св. Петра і Павла в Джерзі Ситі й той, що має сина в американській армії. Всі встали, а о. Лотович відмовив молитву, в якій між іншим зазначена подяка Богови за те, що дозволив на ту ласку, що тому, що вродився в далеких землях поза Америкою, дано отсим привілей „молитись разом з тим освяченим збором мудрих і безкорисних законодавців для нашого спільного добра".

Ця подія знаменна з того боку, що отсе перший раз відмовляв молитву український священик в одному з американських законодатних тіл. В леґіслятурі стейту Ню Джерзі є есимблименом уже третім наворотом п. Марсел Вагнер, адвокат з Джерзі Сити, що є з українського роду і бере активну участь в американсько-українському життю.

ТУРЕЧЧИНА ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО АЛІЯНТІВ

ВАШИНҐТОН. — З відомостей, які надходять з Туреччини, яку недавно відвідав британський премієр, Винстон Чорчил, видно, що загал населення є переконаний, що Німеччина вже війну програла. Воно й без того завжди схилялось більше на сторону Аліянтів як Держав Осі, а тепер є цілком певно по їх боці. Офіційна політика буде одначе далі держатись невтральности і оминати участи в війні. Туреччина воювала майже без перестанку від 1911 до 1922 року і ще не вилічилась з давних воєнних ран.

ПІДТВЕРДЖУЮТЬ У ВИЩІМ СУДІ ДЕПОРТАЦІЮ БРИДЖЕСА

САН ФРАНСИСКО. — Гері Р. Бриджес, родом з Австралії й австралійський горожанин, провідник корабельних вантажників на Західнім Побережжю, програв перед федеральним судом апеляцію в справі депортації, зарядженої 28. травня ґенеральним прокуратором Бидлем. Суддя Мартин І. Велш відмовив петиції оборонця Бриджеса в справі допущення судової розправи, підчас якої суд розглядав би причини, на яких оперто зарядження депортації. Тепер та справа опиниться евентуально перед Найвищим Судом у Вашинґтоні. Бриджеса депортацію обосновано тим, що він, як чужинець, був членом комуністичної партії й Марін Воркерс Індостріел Юніон, що пропаґують державний переворот в Америці дорогою сили і насильства.

Гітлер Говорив до Націстичних Провідників

ЛОНДОН. — Гітлер промовляв на зборах націстичних „ґавляйтерів" (окружних провідників) і запевняв їх, що з теперішньої кризи Німеччина певно вийде непереможною силою.

Радіовий комунікат про цю промову відай був поданий як заперечення чуток, що *курсували внаслідок неприявности Гітлера на святкуванні ювилею націстичного режіму в Берліні.* Місця, в якому Гітлер виголосив свою промову, не подано.

НІМЦІ АРЕШТУЮТЬ ЖІНКИ ФРАНЦУЗЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Німці арештували жінку ґенерала Жірода й жінку ґенерала Бержерета, що тепер співпрацюють з аліянтами.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯМ БРАНЦІВ

БЕРН. — Німецький уряд каже, що він дістав з Франції 300,000 робітників і в заміну за те звільнив з неволі 100,000 французьких воєнних бранців.

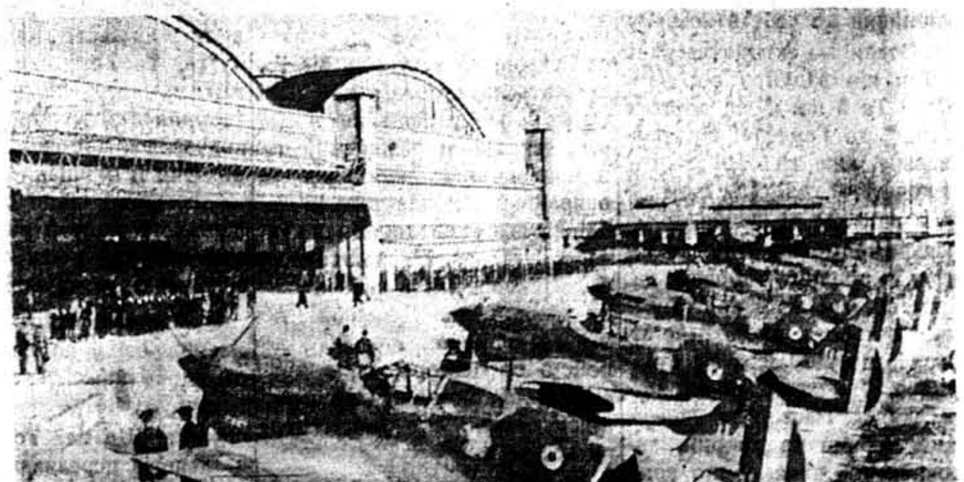
Комунікат не каже одначе, що подавляюча більшість робітників, висланих до Німеччини, були затягнені примусом. Навіть якби подане німцями число звільнених бранців було правдиве, в Німеччині ще осталося би тепер коло міліона французьких вояків.

СПЕКУЛЯЦІЇ ЗА РОЛЮ ЧІЯНА ПРИ ВАТИКАНІ

БЕРН. — *У дипльоматичних кругах викликує* немало толків іменування ґрафа Чіяна, зятя Мусолінія, його представником при Ватикані. Дехто думає, що Мусоліні навмисно іменував Чіяна до Ватикану, аби він повів через Ватикан пертрактації за мир.

НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА В НОРВЕЗЬКИХ ШКОЛАХ

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада Норвеґії почала нову боротьбу з норвезьким населенням, цим разом за норвезьке шкільництво. Притокою є поширювання націстичної пропаґанди в норвезьких школах. Окупаційна влада вводить у школи книжку про „нову еру", в котрій пишеться, що Британія хотіла окупувати Норвеґію, але Німеччина її „врятувала". Норвезькі вчителі не хочуть допускати цих книжок до своїх учеників.

ЛІТАКИ ДЛЯ ВОЮЮЧИХ ФРАНЦУЗІВ. — На летичому майдані, „десь у Африці", збираються літаки для вилету з „воюючими французами" на напад на ворожі позиції.

РОСІЯНИ ЗАНЯЛИ КУРСЬК

ЛОНДОН. — Спеціяльний російський комунікат подав вістку про заняття червоною армією міста Курська, найважнішого німецького бастіону на німецькій лінії в минулу зиму, котрий німці держали в своїх руках від 11. листопада 1941. року. Британські знавці вважають цю подію важною перемогою, що майже дорівнює занятті Сталінґраду.

Рівночасно як упала ця важна оборонна точка на півночі, російські війська зміцнили свій напір на полудні на Ростов, браму до Кавказу, де німці видимо стратили вже надію на вдержання міста й почали відступати в напрямі до Таганрогу, що лежить далі на захід над Озівським морем.

Російська команда під Ростовом дала німцям якийсь ультимат.

МАРШАЛА ПАВЛЮСА ВЗЯВ У ПОЛОН ОФІЦИР — УКРАЇНЕЦЬ.

СТАЛІНҐРАД. — Генрі Шапіро, кореспондент „Юнайтид Прес", описує захоплений від німців Сталінґрад як місто румовищ, без вулиць, парків і домів. Нема в ньому у румовищах навіть цегол, які можна би вжити до будови нових домів. Щодо одного Гітлер встарчився в слові, а саме в своїй обіцянці, що міста й села, відібрані росіянами, будуть одними руїнами.

Кореспондент подає далі звіт Федора Михайловича Єльченка, 21-літнього поручника в червоній армії, українця, про взяття в полон німецького маршала Павлюса, головного команданта німецьких військ у Сталінґраді. Поручник, каже кореспондент, говорив барвною українською мовою. Виходить зо звіту, що відділ Єльченка довідався від захоплених німецьких майорів, що маршал Павлюс має свою кватиру у сутеренах колишнього будинку Універмаґ-у. Він казав воякам оточити будинок і вислав німецьким ґенералам ультимат здатися. Вийшов ґенерал Раске й заявив, що його начальник хотів би говорити з вашим начальником. Вояки Єльченка хотіли кинутися до дверей маршала, але ґенерал остеріг їх перед мінами. Єльченко й ще два офіцири згодилися піти на розмову. У передпокою маршала в імені маршала говорив з ними ґенерал Шмідт, начальник його штабу. Маршал видно вже був рішений здатися. Коли офіцири червоної армії ввійшли до його кімнати, він встав з ліжка, одітий у парадний уніформ, з усіми медалями на грудях. Виглядав добре, хоча не зовсім веселий. Йому відобрали револьвер, але його не обшукували. Раске просив, аби маршала не вбили салдати. Його виведено під сторожею з будинку й відвезено автом до головної кватири червоної армії.

Російське радіо натякує, що російський уряд задумує судити маршала Павлюса як одного з тих націстичних начальників, які відповідають за кровожадну поведінку супроти цивільного населення.

ФРАНЦУЗИ ЗАХОПИЛИ ВИСОЧИНУ В ТУНІСІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Головна команда французьких військ у Тунісі подала до відома, що її війська захопили височину над горішним бігом ріки Кебіру.

Передні відділи восьмої британської армії, захопивши Пісіду, на схід від границі Тунісу, почали свої операції здовж цеї границі. Не дивлячися на низькі хмари й дощ британські й австралійські летуни бомбардували ворожі повзи на дорозі з Бен Ґардане, положеного 20 миль у глибині Тунісу.

ВАЖКЕ БОМБАРДУВАННЯ ЛОРІЯНУ.

ЛОНДОН. — Британські летуни доконали найважчого досі бомбардування головної націстичної субмаринової бази в французькому порті Лоріяні. Скинено велику масу дво-тонових бомб. Про розміри бомбардування свідчить донесення берлінського радія, що мовляв Лоріян буде евакуований з усего цивільного населення.

Того самого дня американські й британські бомбовики бомбардували італійський порт Неаполь, через котрий держави Осі висилають посилення до Африки, а також ворожі бази на Сардинії й Сицилії.

ВБИТО ГОЛЯНДСЬКОГО ҐЕНЕРАЛА, НАЦІСТА.

ЛОНДОН. — У минулу пятницю застрілено на вулиці в голяндському місті Газі ґенерала Гендріка Александра Сейфардта, одинокого голяндського ґенерала, що став націстом. Ґенерал пішов на пенсію в 1934. році, але недавно, маючи вже 70 літ, принявся орґанізувати голяндську армію для служби на російськім фронті. В осені 1941. року він взяв шлюб в одній німецькій церкві, бо в цілому місті Газі не найшлася ні одна голяндська церква, що згодилася би йому дати шлюб.

Зараз по атентаті на ґенерала німецька окупаційна влада почала гострі репресії проти голяндського населення.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Наші Інтеліґенти і Часопис

Якийсь о. А. Л., себто український священик, застановляється в канадійськім двотижневику „Будучність Нації" над тим, чому наші інтеліґенти так мало дописують до ґазет. І приходить до дуже цікавого й слушного заключення: Бо мало читають, бо мало цікавляться духовим життям, наукою, просвітою. Очевидно, пише він, що є в нас винятки, але тих винятків є дуже мало.

З статті виходилоб, що це пише священик, що мабуть виріс і виховався в Канаді. І тому замітна і та його заввага, що звернена на адресу нашого молодого покоління в Канаді й тут стейтах. Він каже, що природно беручи, часопис повинен би бути засипаний статтями і дописами — „колиб, наприклад, кільканадцять наших молодих священиків і кільканадесять учителів чи студентів високих шкіл постарались бодай раз у місяць написати до ґазети по українськи чи по анґлійськи щось з політики, історії, спорту, музики, літератури". Та так не є, каже автор, і тому ми **„жиємо спадщиною, тим, що нам привели і передали люди з старого краю".** І тому теж і питається: „А що ми, канадійські українці, будемо робити, коли тих людей між нами не стане?"

При тих заввагах підносить автор і те, що наша молодь в школі добре вчиться і назагал перевищає інших, але біда з нею тоді, як покінчить школи. Тоді, як виглядає, так якби вона скінчила з духовим життям. І тому саме, на думку автора, вона мало або й цілком не читає українських ґазет.

Мабуть не треба багато розводитись над тим, щоб прийти до переконання, що ми маємо тут до діла з таким явищем, яке виглядає у нас можливо ще гірше ніж в Канаді. Старокраєвих інтеліґентів було в Америці завжди мало. І нема їх багато й тепер. Але зате маємо вже дуже багато такої тут родженої молоді, що повиннаб принаймні нашу анґлійську частину засипувати цікавим матеріялом. Але чи так є? А про те, щоби писати по українськи, вже й не згадуємо. Хоч треба ствердити, що таки є кілька дівчат і хлопців, що пробують час до часу писати дописи по українськи. І є, як бачимо, певне число таких, що дописують до „Юкрейніен Віклі". Але все це тільки винятки, коли брати під увагу велике число нашої молоді. Хтож знову дописує з старої ґенерації, легко пізнати, бож їх прізвища відомі. Застановляючись над тим, теж і ми нераз питаємо себе, що то буде, як забракне тих пару людей. Таж не буде кому з місць навіть звичайного допису написати! І тому саме теж і нам приходиться сказати за канадійським часописом: Чиж можна ось так спати і спати на волі? Такі важні діються у світі речі, такі важні наступають події, стільки книжок появляється про те все, а так мало в нас таких, щоб відчували потребу за тим слідкувати, а як слідкують, поділитись з набутими відомостями з іншими. Можеб ми так зачали пробувати ломити ось ту „традицію" нашої" байдужности — чи чого іншого.

НЕНАВИСТЬ І ВІЙНА

(Докінчення)

II.

„Ненависть це — моральна отруя".

Стаття Рекса Ставта мала в собі багато думок, які були відкритим визовом християнських засад, дарма, що Рекс Ставт виразно осуджував Гітлера й націстів за їх кампанію проти християнства. Тому й не можна дивуватися, що цеї статті не могли оставити без відповіди передовсім ті, які з морального боку виступають за любов кожного ближнього, до ворога включно. З ряду того роду відповідей редакція „Таймсу" вибрала відповідь, яку Ставтові дав Волтер Росел Бові, професор практичної теольогії в „Юніон Теолоджикел Семинарі".

Висновки Рекса Ставта, що без ненависти не можемо ні виграти війни ні завести тривалого мира, проф. Бові вважає не патріотичним запалом, а моральною отруєю. Якби ми заслухалися в ці слова, то ми перейшли би цю війну на божевільний танець дервішів або знахорні заклинання з джунґлів.

Бові не має видно поважного закиду проти дефініції ненависти, яку подає Ставт, а тільки проти того, що на його думку, Ставт посуває свої арґументи до нерозсудливої дикости. Бові не любить заяви Ставта: „Я ненавиджу німців і не соромлюся цього". І йому не подобається, що Ставт завзявся пропаґувати ненависть, поки всі джентельмени середнього віку й гачкуючі пані не будуть старатися ненавидіти як найсильніше всіх, що творять лихо або його толерують. Він не любить, що Ставт радить ненавидіти не тільки те, що Німеччина собою представляє, але всіх націстичних німців.

У всіх цих арґументах Ставта проф. Бові добачує пропаґанду, що ніяка держава не може виголошувавти велику справу й переводити її переможно, хіба, що вона розбудить народ до примітивних пристрастей. І цю власне думку професор практичної теольогії вважає неслушною і тільки пережитком з давньої моралі.

Проф. Бові вказує на факти, які доказують, що прецінь можливо боротися проти лиха, а лиходіїв не ненавидіти. Чи Ставт не бачив ніколи полісмена, котрий кине своє життя на боротьбу проти злочину чи дикарства, а котрому прецінь ніколи й на думку не приходило, що, аби він це міг робити, він мусить уперед набратися нерозсудного гніву проти кожної людини, що була злочинцем і проти родин усіх злочинців? Власне ціла новочасна наука про карання злочинців опирається на тій думці, і з тою думкою громадянство й завело суддів, поліцаїв, вязничних урядників, які всі ненавидять злочини, але прецінь не тратять під впливом цеї ненависти розуму й можуть добре розрізняти між тими, котрих вони за злочинців признають.

Алеж що це все має спільного з війною проти націстів? — міг би хтось спитатися. Чи не є це ще одна штучка при помочі слів? Власне, що все це є просто причетне до війни проти націстичної Німеччини, і до війни проти Японії, бо все це ставить перед нами питання: чи людина мусить аж пінитися з люти, аби добре воювати?

Погляньмо наприклад на Анґлію. Чи не проявили британці просто неймовірну відвагу підчас бомбардування Лондону, а чи треба було їм для цього аж нащіплювати ненависть? Більшість з них навіть голови собі не завертали потребою ненависти: вони поводилися холодно, з розумом і з гумором. Правда, десь колись якийсь військовий провідник заговорив про річи, які підбехтували людей до ненависти. Один американський ґенерал наприклад сказав: „Ми мусимо ненавидіти всіми фібрами своєї душі. Ми мусимо чути жадобу битви". В одній з осередків військового вишколу в Анґлії існувала так звана кімната ненависти, котра мала на цілі довести людину до ненависти. Коли про це розійшлася вістка, провідник Церкви Шкотляндії запротестував проти цього, а ґенерал Пейджет признав, що таке наставлення до ненависти противиться британському темпераментові, і що всякі заходи розбудити ненависть штучними способами, через вишкіл, мусять покінчитися невдачою. Офіцири й вояки британської армії мусять навчитися розуміти різницю між розбудовою штучної ненависти й розбудовою справжнього офензивного духа, полученого зо силою волі, яка не признає програ. Незадовго потім один високий американський військовий признав Пейджетові, що й американці дивляться на ту справу в такий самий спосіб.

Проф. Бові питається: де це ми власне чуємо найбільше про потребу ненависти до вояка? Чи в листах від вояків на боєвих фронтах? Ні. Там вояки мають досить нагоди попустити своїм почуванням у коштовній відвазі. Вони знають, що вони мусять убивати або бути вбитими, і вони часто мають пошановання для тих, що воюють по противній стороні. Про ненависть говорять найбільше професійні памплетисти, котрі виладовують свої почування не ділами, а словами.

Ці памфлетисти певно було обурені на вістку, що ґенерал Монтґомері, піймавши німецького ґенерала фон Тому, взяв його до себе на снідання. Може вони воліли би, якби Монтґомері був розчерепив йому голову. Може памфлетисти не люблять образка, що представляє американського вояка, що напоює водою зо своєї „каптини" раненого японця; може вони воліли би, якби він його задушив.

Проф. Бові пригадує Ставтові на гумористичну картину в британськім гумористичнім журналі „Понч": грубий батько і жінка і ґрупа дітей сидять при столі, при сніданку, сильно нахмурені. Наголовок рисунку: „Де німецька родина відбуває свою ранішню годину ненависти". Таж це божевілля! — викрикує проф. Бові. Якжеж це божевілля, то чи не лишити його німцям?

На заяву Ставта, що ми мусимо ненавидіти або війну програти, проф. Бові пригадує, що війну не виграється, заприскуючи собі під шкіру ненависть. Це є один зо способів програти війну, як це незадовго Гітлер на собі досвідчить. Народ має багато кращі шанси виграти війну, коли він буде думати холодно, коли буде держати свій зір на позитивні цілі й буде інтеліґентно дисциплінувати свою волю.

Зрештою, якби ми навіть навчили людей ненавидіти сильніше, що станеться з тою ненавистю по війні? Ненависть не належить до тих почувань, що їх виладовується на один предмет, а потім пропадають. Це отруя в крові, котра скоро не пропадає. Люди, що попали в звичку ненавидіти всіх націстичних німців, мужчин, жінок і дітей, привикнуть до ненависти так, що вони все когось будуть мусіти ненавидіти. Як піяки, що втративши одну пляшку напитку, шукають другої. По війні буде в Америці досить демаґоґів, що будуть розрабляти смак американців до ненависти, до всяких ненавистей: до рас, до кляс, до релиґій.

І чого можна сподіватися від народу, коли пропаґанда ненависти захопить у ньому не тільки дозрілих людей, але й дітей? Чи можна назвати таких людей патріотами, які нащіпляють дітям такі почування? І що буде по війні, з миром? Чи поверне світ до нормального життя, поборовши Гітлера, Мусолінія й самураїв? Чи можна буде будувати новий світ на засадах справедливости?

Не Знали і не Знають Анґлії

Найбільшою помилкою німецької політики сперед першої світової війни вважають самі німці те, що Німеччина не зєднала собі Анґлії. А тепер виходить на таке, що прийдеться їм те саме сказати і по цій війні, коли зістануть розторощені.

Питання: чому саме німці не можуть зєднати собі анґлійців? Що вони були і є собі конкурентами на світових ринках, в намаганню класти свою руку на те все, що треба розуміти під світовими впливами, це до певної міри природне й зрозуміле. Але чому їм так тяжко себе зрозуміти, чому одні й другі — два світи, це друга справа. І про це саме нам тут іде.

Під тим оглядом дуже цікаве те, що пише про це у своїх „Спогадах", що появились в 1930 році, князь Більов, німецький державний канцлер, що приглянувся добре Анґлії й її передовим державним мужам. Він звертає увагу теж і на деякі „дрібні" речі, в яких відбивається характер народів. Його спостереження не дають, очевидно, відповіди на поставлене вище питання. Але проте дещо вияснюють. Дещо з цього от і передаємо.

Більов каже, що анґлійці відзначаються „хлопським розумом" (камон сенс) в такій мірі як ніякий другий нарід у світі. А що вони теж і великі анґлійські патріоти і мають велику, хоч делікатно прикриту любов рідного, то та любов з здоровим розсудком виховує при помочі анґлійської школи знаменитих державних провідників. Та так не є з німцями. Більов каже, що як німець скінчить школу, то звичайно знає більше від анґлійця, що покінчив таку саму школу, але зате немає такого сильного характеру, як його вирізьбила анґлійська школа на анґлійцеви. А саме характер, каже Більов, заважує на тому, яким хто стає горожанином. Анґлійці є теж поділені в думках, як і інші народи, але супроти заграниці, супроти конфліктів з іншими краями чи народами, вони стоять одним муром, згідно з засадою „Райт ор ронґ, май контрі". І в тому, каже Більов, є їх велика сила.

Герберта Бісмарка, сина залізного німецького канцлера, висміяли в німецькім Райхстаґу, як виголошував свою першу промову, бо ніби не дорівнював батькови. А в анґлійській палаті послів, коли перший раз промовив недосвідчений в політиці син великого Джозефа Чеймберлина, то, оповідає Більов, старий Ґледстон, що то так довго був завзятим політичним противником батька отого промовця, перший зголосився до слова і дав величезне признання молодому послови, підкреслюючи, що в Анґлії вже нераз бувало, що по великім батьку займав його місце — спосібний син. Як Ґледстон це говорив, то пише Більов, з очей старого Чеймберлина, що слухав промови Ґледстона, котилися сльози; як кажуть, одинокі, які він колинебудь проляв у цілому своєму життю, бо це був холодний і завзятий політик, що зубами і руками обороняв інтереси Великої Британії.

В Німеччині, каже Більов, сміються, як хто дбає про одяг. Кажуть, що це не „пасує" поважній людині звертати на таке увагу! Але в Анґлії Дізраелі порадив молодому урядовцеви, щоб пішов до найліпшого кравця, якщо думає робити карієру...

Як Більов прибув до Анґлії, то одно йому впало відразу в очі: всьо в Анґлії видавалось йому здорове: фізично, морально й інтелектуально. І ніґде не завважував він тої неясности думки, що її можна завважувати в Німеччині. Анґлійці видавались Більову правдивим народом панів. Але, каже він, нема демократичнішої аристократії від анґлійської, як нема аристократичнішої демократії від тої, що є в Анґлії.

В любові й політиці є все дозволене. Ось це є засада, якої на думку Більова, держаться анґлійці. В політиці, коли іде про добро Анґлії, вони зроблять з зимною кровю все можливе, щоб вратувати свій край. А німець, є дуже нельояльний й нетичний, коли іде про його особистий зиск, про його особисту карієру, а як іде про державу, то тоді він готов обставати мораль, і етику. Анґлійці, каже Більов (за Ґербертом Бісмарком) навчили своїх пануючих патріотизму, давши їм за Карла І. і Якова II. добру научку, а німецький нарід такої науки своїм пануючим не дав, а тому між німецькими пануючими нема німецьких патріотів.

Німецька бута завжди разила анґлійців. Через неї не любила Вільгельма II. його власна мати, що була анґлійка.

Анґлійці є відомі з того, що вміють над собою панувати. Замісць розуміти, ось ту анґлійську стриманість якслід, німці брали її за вияв слабости Анґлії. Вислідом цього була катастрофа, себто програна минула світова війна, до якої німці йшли з визовом, киненим самопевно Анґлії, що „один ворог (себто анґлійський) більше, тим славнішою буде їхня перемога". До подібної катастрофи, каже Більов, причинюються часом і такі німецькі вчені як Вернер Зомбарт, що написав книжку про „Героїв і Гандлярів", в якій представив анґлійців гандлярами, а німців героями.

Більов бє чолом перед анґлійцями за їх чесноту, коли іде про їхню любов до свого краю, своєї історії. Шанує їх за їхню національну гордість, їхню певність та їхній політичний інстинкт. Це те, чого німці назагал не мають, чого не знають і не розуміють. Тому дораджує німцям те все розслідити і пізнати, щоб з того навчились чогось такого, що моглиб використати для добра свого краю і для зближення Німеччини з Анґлією.

Та, як бачимо, наука та попала на злих учнів. Націсти анґлійського політичного розуму не набрали, а німецьку буту ще збільшили. Знову анґлійську стриманість зрозуміли ще гірше ніж це було в часах кайзера. І зробили велику помилку, що пішли проти демократії, яка вважається анґлійцями найкращим їхнім здобутком. Любов до свого краю і народу проміняли націсти на псевдо-науку про вищість ґерманської раси, про те, що вони, як „нарід панів", повинні панувати не тільки над Европою, але й над цілим світом. Зачали від антисемітизму, а скінчили на тому, що поневолили повно ріжних народів, з якими поводяться як з невільниками. І тим довели до того, що коли Анґлія зєднує собі щораз більше світа і щораз більше народів, вони поробили собі завзятих ворогів навіть з тих, що могли бути по їхній стороні.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

40)

— Та нехай пані ґрафиня не беруть собі того так дуже до серця, — промовив він, силуючись заспокоїти її, — наші єгомость старенькі, вони мають свої ріжні дивацтва. Я думаю, що це в них не надовго.

— Та я не гніваюся, ані не жалуюся, — промовила знов тоном щирої прихильности пані Олімпія. — Господи! Мені про себе зовсім байдуже! Я тільки боюся, щоб самого о. Нестора ота боязнь не попхнула до якого нерозважного кроку. Аджеж ви знаєте самі, він як дитина, безрадний, безпомічний, хто не хоче, той його обдурить, обікраде або й так у живі очи обдере. Ще поки в мене сидить, то так йому здається, що то все нічого. А він і сам не знає, скільки то я натурбуюся та напильнуюся, щоб йому не сталося якої злої пригоди. От і тоді, коли його обікрали, та й Бог знає, чи справді обікрали? Хіба він уміє сказати, скільки в нього чого? Каже, що позабирали щадничі книжечки, а потім почав списувати, вишукувати зі своїх сховків, і показалося, що всі книжечки в нього. А скільки я мала неприємности та клопотів та тяганини!...

— Та я то й сам казав єгомостеви, що вони дармо собі самі страху додають, — почав звільна цідити Деменюк, зворушений оповіданням пані. А вони ні та й ні! Ані слухати не хочуть.

— Ото то й є! Завізьме собі щось у голову...

— Вони все одно: боюсь я тої пані. Не можу тут обезпечитися.

— Бачите, бачите! Десять літ жиє безпечно, ніякої пригоди не зазнав, а тепер раптом не може обезпечитися! Чиж то чоловік при здоровім розумі буде таке говорити?

— І мені також так здавалося, що вони щось нездорові. Ні, цього ні з того кажуть мені йти до коваля, знають пані, до Гердера, отам на кінці села, і просити його, щоб їх прийняв до себе в комірне.

— От як! — скрикнула пані. — Так він задумав від мене тікати! Та й ще куди, до того еретика, до Гердера! Ну, панотченьку, вже ви собі робіть, що хочете, й говоріть, що знаєте, а я на це не позволю!

Пані промовила це таким твердим, рішучим голосом, далеким від тої жалібної та лагідної щирости, якою говорила досі, що Деменюк аж стрепенувся. Тільки тепер він почув, що о. Нестор не зовсім такий дурний та хворий, лякаючись цеї жінки, і що вона під маскою добродушности та щирости справді криє якісь інші задуми. Та поки ще він розміркував, що йому далі робити, ані Олімпія майже силою випхала його за двері, замкнула свій покій і побігла прямо до помешкання о. Нестора. Деменюк стояв на подвірю, мов остовпілий. Він чув, що провинився супроти панотця, зрадивши перед панею його намір вибратися від неї. Йому страшно прикро і стидно було того, що так себе дав підвести пані Олімпії, та тепер він уже й зовсім не знав, що діяти. Чи йти до коваля й говорити йому те, що казав о. Нестор, чи зачекати, на чім скінчиться розмова з ним пані Олімпії. По добрій хвилі він рішився вкінці заждати і непевним кроком, вагаючись та озираючись, почав звільна наближатися знов до помешкання о. Нестора. На подвірю не було нікого. Якась непереможна сила тягла Деменюка до дверей офіцини, що вели до покою о. Нестора, та, з другого боку, йому стидно було підслухувати, що там говориться.

А о. Нестор, відправивши Деменюка, заспокоєний трохи, взявся далі до своєї роботи — переховувати гроші. Вже був майже готовий з цею роботою, коли почув, що двері з сіней до його кухні відчиняються. Він перелякався, і тільки тепер пригадав собі, що, відправляючи Деменюка, з поспіху забув замкнути двері на ключ. Запхавши в кишеню решту грошей і списи цінних паперів, він поспішив до дверей покою, щоб побачити, хто там увійшов; швидкі кроки, що перемірювали кухню, прямуючи до його дверей, збудили в нім якесь недобре прочуття. Та поки ще зміг отямитися, двері його покою отворилися зо скрипом, і в них показалася постать пані Олімпії. Очи її блищали ще дужче, як звичайно, лице палало від швидкого ходу й нутрішнього взорушення, а на стиснених енерґічних устах висіли громи.

— Панотче, панотче! — промовила вона, не витаючись і не здоровкаючись, — що це ви задумуєте?

— Га! Що це? То ви, пані? — лепетів переляканий о. Нестор, ухопившися за ручку крісла і стаючи так, щоб те крісло було між ним і панею.

— О, ви вже й не пізнаєте мене! — промовила пані Олімпія, холодно всміхаючись, і, не ждучи на запросини о. Нестора, сіла при столику й почала розглядатися по покою.

— Ну, що вибираєтесь від мене ? — випалила нараз.

О. Нестор увесь затремтів при тих словах, скорчився, мов зівялий лист, і ледве міг держатися дріжачими руками за ручку крісла, щоб не впасти на землю. Пані Олімпія, бачучи його заклопотаного, почала тепер лагідніше.

— Ні, панотче, це негарно з вашого боку! Це невдячність! Аджеж я на ваш маєток не напосідаю! Не хочете записати його Адасеві, воля ваша. Я вас не силую. Але того скандалу мені не робіть! Я розумію, вам требаб більшого достатку, стараннішого призору, ніж тут маєте. Дуже жалую, що мої маєткові відносини не позволяють мені дати вам його. Але в такім разі вам не слід утікати від мене до хлопа, бо там і того не будете мати, що в мене. Коли хочете, то переберіться до Львова. Я вам цього не бороню. Навпаки, готова все зробити для вас, допоможу вам винайти помешкання, прислугу... Там будете мати все, чого вам треба. Я не хочу, щоб ви тікали, мов із розбійницької ями, з дому тої, котра вас... котру ви колись...

Пані Олімпія не докінчила. Її власні слова зворушили її глибоко. Вона заплакала й почала хусточкою втирати сльози з очей.

— Аеж ясне ве... ве... ве..: — почав о. Нестор, гикаючись та ледве вимовляючи слова, але пані Олімпія різким жестом руки заставила його мовчати.

— Мовчіть! — скрикнула вона крізь сльози. — Ви недобрий чоловік! Невдячний чоловік! Для якоїсь примхи зранити хлибоко жіноче серце, спричинити біль і пониження жінці, котра вас... котра супроти вас... котра від вас цього не заслужила, це в вас нічого! Ну, скажіть на милість, чи бачив хто таке? Тікати від мене! І куди? До Гердера! Що вам таке Гердер? Чим він вам близький? Чим заслужив собі на ваше довіря? Ну, говоріть! Скажіть! Може й я від нього навчиласяб тої штуки.

(Дальше буде).

ЧИ ГІТЛЕР НЕЖИВИЙ?

Кілька днів тому підчас своєї радіової промови сказав Джосеф Е. Дейвис, бувший американський амбасадор у Росії, що Гітлер може вже не живе. Сказане мимоходом припущення викликало негайно велике зацікавлення ґазет і їх кореспонденти допитувалися негайно Дейвиса про цю справу, і він подав їм, на якій основі він прийшов до такого припущення.

Передовсім, щодо питання, як згинув Гітлер, Дейвис не міг сказати ні одного припущення. Він міг сказати, що Гітлер міг поповнити самогубство або що він міг згинути з рук німецьких ґенералів, але він не мав ніяких основ ні на одно ні на друге припущення. Все таки він наставав на своє, що для головного припущення він має досить підстав.

Передовсім, Гітлер свого часу зовсім явно сказав, що він застрілиться, якщо його плян не поведеться. Сталося це підчас пропонованого ним наїзду на Рурщину, коли цьому противилися німецькі команданти; він заявив тоді, що як ця інвазія стрінеться зо спротивом, то він поповнить себеґубство. В той самий час він теж дав тайний приказ німецькій армії відступати на випадок, якби вона стрінулася зо спротивом.

У подібний спосіб, як тоді він припускав, що Франція й Анґлія не будуть ставити опору німецькому походові на Рурщину, він теж припускав, що Німеччина переможе Росію. Як там, так і тут він противився ґенералам. Як там, так і тут він покладався, проти наукового розрахунку ґенералів, на власну інтуіцію, предчуття. Як там, так і тут він ставив усе на одну карту. Він навіть заставив низку вищих офіцирів піти на пенсію або загинути на небезпечних позиціях.

Спеціяльно поставив він усе на ставку щодо Сталінґраду. Це вже всім відома справа, як він був певний, знову на основі своєї інтуіції, що німецькі армії заберуть Сталінґрад. Два рази він давав слово, що Сталінґрад буде взятий. А тепер він не тільки що Сталінґраду не добув, але й потратив під ним таку велику масу війська, що такої маси відай не стратив у цілій людській історії ні один полководець коло одної твердині. Іншими словами, те, що мало бути найбільшою виграю Гітлера, закінчилося найбільшим фіяском історії.

Дейвис звертає увагу на факт, що цього розгрому під Сталінґрадом зовсім у Німеччині не закривається, хоча досі навіть менші невдачі ховали. Можна сказати навіть, що головна німецька команда роздуває цей розгром: вонаж заряджує загально національну жалобу з того приводу. Правда, не кажеться при тому, що за неї завинив Гітлер: але чи треба це голосити? Хіба німці й без того не знали, що передовсім голос Гітлера заважив за те, аби починати війну проти Росії й аби німецькі війська всіми силами старалися забрати Сталінґрад?

Ще інший арґумент на оборону свого догаду про загибіль Гітлера находить Дейвис у характері самого Гітлера. Він уважає Гітлера умово хорою людиною, спеціяльно хорою на недугу, звану параноєю. Люди того роду люблять доконувати неможливі для інших діла, але рівночасно попадають у страшну розпуку, коли їм щось не вдасться. Гітлер попадає в незвичайні захоплення, слухаючи Ваґнерівських опер з леґендарними героями й подіями, він голосить теорію про расову вищість німців, він виходить потім на це найтрудніше діло, на війну проти всіх. Якжеж він тепер може станути перед світом і потодити свої захоплення, і свою теорію расової вищости з невдачою добути Сталінґрад? Він має божевільні уявлення про свою особисту велич, і тому він не може тепер зявитися перед народом і говорити йому промови по давньому: через те його не було навіть на святкуванні ювилею десятиліття націстичного режіму, для якого будьщобудь таки він найбільше причинився.

Взявши все разом, можна би припустити, що Гітлер покінчив зо собою, хіба його попередили німецькі команданти, покінчивши з ним, ще поки він успів покінчити зо собою самий.

Міг би хтось підняти проти цеї теорії факт, що прецінь на тому святкуванні прочитано його промову, його посланіє. Дейвис каже, що це не промовляє проти його припущення: промову для Гітлера можна написати навіть тоді, як Гітлер уже загинув.

Зрештою, Дейвис на свою теорію не дуже то твердо наставав: він і самий припускав, що це тільки можливість, а не правдоподібність.

Навіть таке самим автором обмежене припущення негайно викликало справжню сензацію в ґазетах. Стали питатися: яке значіння мала би смерть Гітлера, якщо ця вістка показаласяб правдивою? Ґазети негайно прийшли до переконання, що смерть Гітлера властиво ситуації не зміняла би. Навіть по його смерти лишилася би всеще велика націстична партія, готова продовжувати роботу Гітлера. Зрештою, навіть якби й цеї партії якимось чудом не стало, то чи й тоді можна припустити, що німецька політика, нутріщня й зовнішня, була би інакша?

Прийшовши до такого висновку, ґазети стали дивитися в цілу справу ще глибше: коли смерть Гітлера не змінила би ситуації ні в Німеччині, ні на фронтах, то звідки мала би прийти така думка, що Гітлер уже згинув? У чиїм інтересі було би таку чутку пускати й поширяти? Деякі ґазетярі виступили з припущенням, що вістка про загибіль Гітлера могла би придатися тільки німецькій військовій касті, котру націсти позбавили кольосальної частини їх впливу й влади. У даний мент ця каста стоїть перед небезпекою, що програна, незавинена ними стільки, кілько завинена Гітлером, скропилася би власне на них. Якби тепер прийшло до мира, то попри націстів потерпіли би ще й юнкри. Тому й юнкри, за цею думкою, й пробують скласти всю вину за воєнну невдачу на Гітлера, аби його коштом урятувати вплива юнкерства. Ці ґазетярі посуваються навіть так далеко, що висувають припущення, що про ці заходи були повідомлені й американський і британський уряд та що власне для запобіження їм президент Рузвелт та премієр Чорчил відбули чимскорше спільну конференцію, з котрої вони винесли німцям заяву, що Америка й Британія не будуть з державами Осі говорити, поки вони не здадуться безумовно на ласку й неласку Аліянтів. Ця заява забила цвях у юнкерську гармату.

Ця оцінка не конечно зачіпає особисто Дейвиса, котрий занадто вірний ідеї безпощадної боротьби проти Осі, аби його посуджувати за роблення роботи юнкрів. Якщо все правда, що пишуть про його теорію загибелі Гітлера, то він міг висунути цю теорію власне на те, аби розкрити юнкерську гру.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

У Справі Українського Музею і Бібліотеки

Кожний свідомий українець в Злучених Державах Америки знає, що в місті Стемфорді стейту Конетикат маємо наш Український Музей. Він зберігає многі свідоцтва і памятки славної минувшини українського народу, як із життя релігійного так і культурно-національного.

З Музеєм є тісно злучена і Українська Бібліотека. Ті дві установи є приміщені в найкращих салях головного будинку, котрий сам собою є архитвором будівельного стилю і котрий найкраще надається на такі установи.

До тих наших установ приходить много людей. І не тільки українців, але також з інших народностей, щоб оглядати скарби українського народу. І подивляють їх та вихваляють, бо і справді є що подивляти. Наш Музей і Бібліотека, хоч як скромні, та всежтаки роблять на кожного видця якнайкраще враження.

Хочу звернути увагу нашого як найширшого загалу на пекучу потребу поставити ці дві наші установи на найкращому ступні зі зогляду на це, що маємо також у Стемфорді вищі школи як „Каледж" і „Гай скул". Тут рік річно кілька десяток нашої молоді дістає освіту. В першій мірі це кандидати на священиків, а також великий відсоток таких, що думають остати світськими. Щоб їх виховати на провідників нашого народу в майбутньому, чи то духовних чи світських, ми мусимо вщіпити в них любов і привязання до нашого минулого. Мусимо захопити їх серця красою та величчю української культури. Цього ми невсилі дати без помочі таких установ як свій Музей і Бібліотека.

В Америці є також багато таких, як українців так із іншої народности, що хотілиб студіювати українську культуру. А деж можуть вони знайти відповідні матеріяли до своїх студій, як не в українських музеях і бібліотеках? Тому нашим обовязком поставити ці наші обидві установи на найвищому по змозі ступні.

Нігде правди діти, то це, що маємо, хоч як ми повинні ним тішитися та ним дорожити, то це тільки початок роботи. Тут треба великих фінансових засобів, щоб одну і другу установу піднести до бажаної висоти. Розбудувати Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн., це бажання і стремління Заряду згаданих інституцій. Та хай ті бажання і ціль заряду будуть бажанням і ціллю усіх нас, що є з української крови. Хай кожний із нас, хто почувається вірним членом української суспільности та в кого є хоч троха любови до поневоленої України, прийде тепер з допомогою розбудові Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді, Конн.

о. Омелян Ананевич.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

З орґанізаційних зборів по похороні Союзовця.

В неділю, дня 17. січня відпровадила наша громада на вічний спочинок бл. п. Йосифа Мандюка, молодого хлопця, котрий що тільки два і пів року був у нашім молодечім від. 457, котрий то відділ зорґанізував п. В. Загаєвич при помочі наших громадян.

Молодий Йосиф був наймолодшим сином тут провідних громадян Михайла й Евдокії Мандюк. Дня 14. січня враз з молоддю ховзався вечером на леді у Юніон Лейк, де лід заломався. Тіло Покійного винайдено доперва вечером 15. січня. Зараз по похороні й приняттю в Народнім Домі на Кармел дорозі заходом відділів 331 і 457, в котрім то стояв Покійний, відбулись масові збори, на котрі запрошено п. Загаєвича. На зборах була присутна майже ціла громада на Кармел дорозі. Були майже всі члени відділу 331 й 457 та декотрі з від. 347, які і все членство Народигоо Дому, з котрих більша часть є Союзовцями.

Збори отворив предсідник відділу 331, Михайло Ключка, попросивши на секретаря підписаного. Предс. Ключка, щиро витаючи п. Загаєвича, зазначив, що Союзовці завдячують йому зорґанізований молодечий відділ 457, в якому наша молодь може нині сама в свій спосіб провадити своє товариство. Потім п. Загаєвич перейшов коротко історію У. Н. Союзу, згадав, що „Свобода" ввійшла у місяці вересні в пядесятий рік існування, а 22. лютого цього року У. Н. Союз переходить теж у 50-літню річницю. Пояснив, яку то велику роботу зробили наш Батько Союз, та Мати „Свобода" та чосму ми повинні ужити всіх сил, щоб наша прибрана вітчина вийшла з цеї нам накиненої війни переможцем.

Присутні перебивали бесіду гостя рясними оплесками. Орґанізатор з пристиском заявив, що ми могли тут піднестись тільки тому, що ми є на вільній землі Вашинґтона. Уже більше як 30 літ, казав він, як отся наша кольонія завдяки добродія Василя Матолича почала розбудовуватись. З колишніх корчів повстала нині найбагатша українська фармерська кольонія в Америці.

Український Союзовий прапор, казав далі п. Загаєвич, повіває гордо від Тихого океану до Атлянтійського, з далеких степів канадійської провінції Онтеріо до полудневих стейтів Злучених Держав Північної Америки.

Орґанізатор Загаєвич згадав за траґічну смерть пок. Йосифа, та що за 25 центів на місяць він мав асекурацію на $500. Нігде не можна дістати такого обезпечення на життя для дітей як у „Батька Союза".

Грімко оплескували промову приявні. Предсідник. добр. Ключка був дуже зворушений, бо орґанізатор зазначив підчас промови, що також велику втрату поніс відділ й громада, коли в цвіті життя опустив нас бл. п. покійний Іван Ключка, орґанізатор й перший секретар молодечого відділу 457, та котрий найбільше заслужився для відділу, а як родичі добре виховають, то вже й діти держаться У. Н. Союзу. Предсідник подякував від себе і громади. Потім почалися ріжні запити, на які орґанізатор давав відповіди. Много з присутних обіцяли вписати також і діти до У. Н. Союзу. На тім предсідник замкнув збори.

Антін Романюк,
секр. 331 від. У. Н. С.

НЮ КЕСЛ, ПА.

Вшанували народнього працівника.

День 24. січня урядила наша громада за ініціятивою уряду відсвяткування срібного ювилею нашого пароха о. Степана Мусійчука. В одинадцятій годині приїзджає Ювилят з Шерону з дружиною й дорослими вже дітьми. Стає до Служби Божої при здвизі народу, своїх і гостей. Він знає, що влаштовують гостину для уступившого уряду. По Сл. Божей являється о. Л. Кушнір з Батлер, Па., вітає громаду в церкві та виявляє, що це є День о. Мусійчука та просить його з дружиною до благословення, якого їм уділив о. Кушнір з відповідною проповіддю, за що, зворушений до сліз о. Мусійчук подякував йому й всім присутнім. До Сл. Божої й благословення співав гарно місцевий хор „Сурма" при помочі хористів з „Бандуриста" з Юнґставну під управою п. О. Вересюка.

Удекоровані китицями квітів удалися ювиляти і гості до салі на ґостину. На столі перед ювилятами традиційний великий коровай і весільник та китиці рож. Два рази мусіли гості засідати до столів, бо були люди з околичних місцевостей. Свято перевів староста п. Дачко, витаючи ювилятів та вручуючи їм дар від громади, срібне столове накриття. Були також дари від поодиноких громадян. Говорили на честь ювилятів: о. Е. Кушнір, п. Шат, А. Лісько, що привіт зложив від першого дружби ювилята, п. І. Тодорового з Вашинґтону, де він є при „Ю. С. Неві Бенд", о. Ґрушецький, парох угроруської парохії, п. Ласко, Березняк, Вересюк, А. Пащович і інші.

В кінці подяку зложили всім пані Мирослава й о. Мусійчук, зазначуючи, що торжество, яке громада урядила, є виявом культури і християнської любови громадян, що повинно бути прикладом для всіх. Далі висказав ювилят, що в такій тяжкій хвилині як ця хвиля воєнна, такі торжества, вияви приязні й любови, являються бальзамом на зболілі наші душі, силою та підбадьоренням нас до праці, за що цій громаді за таке торжество належиться подяка, честь і слава.

Підчас гостини діти парохіяльної школи й хор „Сурма" при помочі хористів з Юнґставну співали церковні та світські пісні, а п. Марко Кіхтан та А. Пащович наділили всіх гарними солями та дуєтами, за що їм і всім хористам належиться щира подяка, як і тим, що прибули на це свято.

Переведено збірку на конечні льокальні ціли, з чого часть призначено на фонд „Свободи" $4.

О. Вересюк, секр. громади.

НЕМА ЩО РАХУВАТИ НА ЗВОРОТ ГРОШЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Якщоб ми думали про це, щоб Америка дістала назад гроші, що їх видає на допомогу чужим державам на підставі „Ленд-Ліз" програми, то набавилаб собі тільки клопоту і попсувалаб свої міжнародні звязки, не діставши ні цента. Таке виходить зо слів секретаря Стимсона, що їх сказав перед Конґресовим комітетом для справ заграничних.

ФЛЬОТА ІДЕ ЗА АРМІЄЮ.—Нізадовго після того, як до Тріполісу прийшла восьма британська армія, туди прибула й британська фльота. На світлині: моряки з чарками в руках. Вони щойно висіли на беріг. Беруть важну участь у боях.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

31)

13. Виховання та шкільництво.
(Продовження).

Усе було вже підготоване, щоб академія дістала в Римі право надавати академічні ступні, які по постановам конкордату булиб мусіли мати правну силу і в Польщі, одначе **польський уряд запротестував проти того у Ватикані.** Всеж таки і без тих формальних **прав аж до другої світової війни** Богословська Академія у Львові здобула собі поважне місце серед приватних католицьких університетів світа. Правдивою душею, організатором та ректором академії цілий час був о. д-р Йосиф Сліпий.

Зверхною владою українського приватного шкільництва була всенароднія установа „Рідна Школа" у Львові зі сотнями місцевих кружків та десятками тисяч членів. Під її **наглядом було біля 100 початкових шкіл,** 14 середних шкіл та кількадесять ремісничих шкіл та курсів. Установи Рідної **Школи** були цінністю всенародною і без огляду на партійні чи ґрупові ріжниці були кожним українцем піддержувані в засаді загальним оподаткуванням 1% доходів, хоч вповні його перевести ніколи не далося. Видатки Рідної Школи **виносили** річно біля **300,000 долярів, які в** більшости покривали оплати молоді, в **меншій частині жертви громадянства. В установах виховних Рідної Школи** все царював **дух правдиво національний та релігійний; контрольовані** усім **громадянством** тішилися **популярністю та безмежним** довірням. Польська влада обмежила одначе діяльність Рідної Школи тільки до Східної Галичини, тому заборонена була її діяльність на Лемківщині та землях бувшої російської займанщини за сокальським кордоном. Там по зліквідуванню українського народного шкільництва остали три приватні гімназії з яких тільки одна в Луцьку дочекалася другої світової війни.

Могутню працю, що невтралізувала винародовлюючий **вплив** польської державної **школи, давали** українські виховні позашкільні установи **Український Пласт та Літні Вакаційні оселі.** Український Пласт або скавтінґ повстав ще перед світовою війною, одначе свій великанський розвій переживав він доперва по світовій війні під польським володінням. Став він побіч дому найважнішим орудником в обороні української душі дітвори. Впродовж десять літ він успішно паралізував шкідливий вплив польської виховної системи. Провідниками українського пласту були професори д-р Тисовський та Сев. Левицький, духовником був о. Ал. Бучацький. Український пласт впродовж 10 літ опанував серця та мозки української дітвори. Пластові гуртки повставали при кожній українській школі, де тільки найшовся український вихованець, що хотів безкорисно працювати для українського майбутнього.

Захопивши молодь середних шкіл пластовий улад перекинув свою працю також на **народнє** шкільництво, підготовляючи пластовий доріст, та на ремісничо-купецьку молодь міст. Пластові **сходини,** пластові прогульки, **пластові** курси це все були станиці національного виховання. Доповняючі курси української історії та ґеоґрафії, якої не вчили в середніх школах навіть з українською викладовою мовою, давали змогу защіпити молоді українську державницьку ідеольоґію. Але в першу черґу пласт був школою виховання характерів служби для Бога та Батьківщини;

Розкішю та мрією пластової молоді було жовнірське життя по таборах в часі літних ферій, від яких літом роїлася західно - українська земля. Взірцевим та немов матірним табором був пластовий табор на Соколі в Підлютім, збудований на козацький лад на ґрунтах греко - католицької митрополії в Підлютім серед диких гір над рвучою та зимною рікою Лімницею. На високій кручі розложився великий працею самої молоді вирівнаний спортовий майдан з височезним маштом, на якім повівав жовто-блакитний прапор впродовж цілого пластового дня. Довкола прості бараки немов козацькі коші; в однім углі будинок таборової кухні.

Тільки дещо кращий будиночок — це поміщення таборової булави, себто таборової управи, що складалася з коменданта, обозного, інтенданта, духовника та таборового лікаря; кількох інструкторів українознавчих предметів, картоґрафії, ратівництва то що, доповняли управу табору. Життя табору було спартанське, одначе своєю простотою та безжурністю манило та мало корисний виховний вплив і на випещених одинаків чи одиначки. Біля 200 хлопців впродовж першого вакаційного місяця та біля 200 дівчат впродовж другого місяця або навпаки виховував підлютський табор на лідерів пластового руху Західної України.

Гей хто в горах не буває,
Той не бачить, той не знає
Як то братія живе.

Рано лиш на світ займеться,
А вже свиставка несеться
Єпати далі не дає.

До ріки кожен біжить,
Хоч зубами цокотить,
А потім назад бігом
Двійками та гусаком.
По сніданні знов гаруй
Обозного не дратуй,
Пана команданта теж
Не обдуриш, не зведеш.

А лікар наш Боже Боже
Хтож то розуміти може
Каже нам все присідати
І в присюдах віддихати,
Повіки нам вивертає
Та у зуби заглядає.

А як в вечірі по труді
Булава засне у буді
Тоді в нас є рай тай годі!

Кожен із нас немов злодій
З ліжка тащиться тихцем.
Кожен сусіді на ухо
Нікого не лишить сухо
Хіба, що сон перерве.

Та безжурна пластова таборова поезія малює середовище, серед якого жилося українській молоді у зразковім таборі на Соколі, недалеко кедрової митрополичої палати. Таборовий день це не була тільки розвага. Були там години фізичної та умової інструкторської праці, що підготовляли до життя серед твердої західно - української дійсности.

Всеж таки найбільше принадною точкою денного порядку була таборова ватра; звичайно це була лекція характерности та патріотизму. Коли місяць зійде над дикими Ґорґонами, та освітить срібну ленту вічно шумлячої Лімниці, а над рідними українськими горами зацарює гробова тишина, тоді таборова братія спішить на ватру приготовану вже ще за дня знавцями укладання ватри. Один огник і довжелізні полумяні язики стріляють до неба. Тоді серед невимовного настрою, що вяже душі молодого покоління таємними узлами з душами давних предків, огнем спільної любови до батьківської української землі зачинає розмову командант, або обозний або хтось з булави та будить у молодих душах таємні сили; ті сили, що їх не можна зміряти ні зважити, але які людину шлють на жертву за право, за українське право господарити тою землею батьків.

Гасне ватра, молодь вертає на майдан, вечірня молитва Богу і присяга батьківщині, що „Ще не вмерла"... Останній того дня салют жовто-блакитному прапорови, що поважно зїздить з машту по цілоденній гордій службі і царюванню над табором і карпатськими горами.

Підлютський табор це був тільки матірний табор, бо на нім взорувалися другі табори пластунів, постійні або вандруючі, що переходили нерідко за один місяць карпатські верхи від гуцульського Черемошу по лемківський Попрад. Бували також водні пластові табори, що на каюках проїздили поліські людьми забуті болота та приносили братови-поліщукові розраду українського слова, в тім царстві насилля воєводи Костка - Бернацкого. А той здавалося темний поліщук досконало орієнтувався хто йому брат, а хто враг. Молодий пластовий дорість був приміщений близше митрополичої палати на Остодорі, у вигідній оселі для дітей і він мріяв тільки стати таким великим як ті старші з поміж „Лісових Чортів", мешканців урочища на Соколі.

Пластовий рух серед його найбільшого розмаху припинив польський уряд, бо боявся його величезної виховної праці, що всякі зусилля польської державної школи обертали в ніщо. В пластові табори приїздили теж діти українських „заточенців, себто українців кинених до праці в корінну Польщу. А присилали їх батьки на це, щоб дитина набрала українського духа серед своїх — старших чи серед пластового доросту. Польська адміністрація поміж іншими репресіями проти українського національного руху в році першої пацифікації 1930 розвязала пласт і вже до упадку Польщі не позволила його наново відродити.

(Дальше буде).

ХЛОПЯЧА МРІЯ.—Коли ґенерал Гаролд Александер вів першу льокомотиву по новій залізничій дорозі з Бейруту до Тріполісу, він здійснив мрію, яку він мав ще з дитинства. На світлині: ґенерал сидить у льокомотиві.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЇТ, МІЧ. — Тов. Укр. Нар. Союза Відділ 292но дає до відома усім своїм членам що місячні збори відбудут ся в неділю 14го лютого 1943 о годині 2гій по полудне в гали У. Н. Дому при 4655 Martin улици, на сі збори обовязково повинні при бути усі члени, а особливо ті котрі мают привичку чомусь за тягати з в кладками Панове о но по правді троха, маркотно ще тепер про в кладки з помина ти, але мусово, скільки не говорило ся і писалося щоб подали серії Бондів а многі ще на то ні чого не відповіли, а всі мают Бонди. чому так? чи Ви думаете що Ви Кізлови робите яку прислугу? ні нам тра сего для загальної справи. Отже Просит ся тих усіх котрі ще не подали ані одного Бонду хай будут так добрі дадут на сих зборах. — І. Форись Предс.; О. Андрусевич; П. Кізел секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204. відділу відбудуться в суботу, 13. лютого, в год. 8:15 ввечір, в галі укр.-прав. громади, 334 І. с. [illegible] вулиця. На тих зборах мають бути обовязково приявні всі члени відділу, бо є важні справи до полагодження, а також справа власного підприємства, яке відбудеться цього місяця. — Е. Ляхович, предс.; М. Близнак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 13. лютого, в годині 8. ввечір, в Парох. Домі, 217 Іст 6. вулиця. На ці збори повинен кожний член прийти. Хай не буде тут жадних виїмків. Це є нашим обовязком прийти, бо так ми обіцяли, коли вступали до Товариства. На цих зборах буде відчит, що його сиголосить д-р Л. Мишута на тему теперішніх міжнародніх подій. — Мартин Малетич, рек. секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349. відбудуться 14. лютого, в 2. годині, в Набожинського. Просимо членів прийти на збори на означений час. На річних зборах 10. січня вибрано старий уряд на 1943 рік: Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.; Петро Стрілець і Леон Мартинчук, контрольори; Антін Філь і Дмитро Жидовський, прапорчики. — Микола Лісний, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182. відбудуться в неділю, 14. лютого, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Гови Еве., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад є тов. справи до полагодження, тому обовязком кожного члена є прийти на збори. Члени, котрі не платили минулого місяця, повинні прийти цього місяця і вирівнати свої залеглості. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 130, відбудуться в суботу, 13. лютого, в 8. годині ввечір; від ч. 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Ів. Серединський, секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 14. лютого, в годині 2. пополудні, в українській галі на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на ці збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Члена, що не явиться на збори і не заплатить своєї належитости, може бути суспендований. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, подає всім членам до відома, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. лютого, в год. 4:30 пополудні, в гали церковній. Подається до відома, що уряд на рік 1943 зістав вибраний той самий, що був минулого року. — І. Климишин, С. Новацький, М. Куба, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в пятницю, 12. лютого, в годині 7:30 ввечір. Просимо членів прийти на згадані збори, бо маємо важні справи до полагодження. Рівнож просимо тих членів, котрі ще не подали за кілько мають куплених воєнних бондів, щоб принесли спис на ці збори. — За уряд: Мих. Чумер, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 14. лютого, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати свої вкладки. Кожний член має сказати за кілько купив воєнних бондів; також Тов. Сокіл має ухвалити за кілько купити бондів на цей рік. Тому приявність кожного члена конечна. — Семен Постолюк, предс.; Григорій Кісіль, фін. секр.; Тимко Кальмук, рек. секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. лютого, в У. Н. Домі, 525 W. Rayen Ave., в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів бути приявними на тих зборах, бо є дуже важні справи до вирішення в справі закупна галі на Савт Сайд. Є також інші важні справи. — За уряд: Іван Бріяць, предс.; Михайло Мушинський, кас.; Ів. Павловський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться 14. лютого, в У. Н. Домі, в 1. год. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Також просимо довгуючих членів вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр. і кас.; І. Жук, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 14. лютого, точно в 1. год. попол., в салі У. Н. Дому при Мартін. Просимо членів приходити на збори. — За уряд: Петро Костирка, предс.; Ів. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільні козаки, від. 316, відбудуться в четвер, 11. лютого, в Нар. Домі, 831 Джозеф Евеню, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — П. Ковтун, предс.; Д. Скороходa, кас.; В. Іванів, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. лютого, в год. 7. ввечір, в домі Громади(3322 Норт Лавренс ул. Просимо всіх членів бути в означений час на зборах. — За уряд: Іван Сорока, ст., предс.; Іван Сорока, мол., кас.; Андрій Хромяк, секр.

НАРАДИ НАЦІСТИЧНОГО ПРОВОДУ.

ЛОНДОН. — У пятницю й суботу відбувався в Берліні зїзд провідників проводу націстичної партії. Були на ньому бесідники: міністер пропаґанди Ґебельс, професор Альберт Шпер, міністер судівництва, Фріц Завкхель, „адміністратор людської сили", міністер харчів Беке, та провідник „робітничого фронту" Лей. Офіціяльний комунікат уряду не згадує приявности Гітлера. Говорено про скріплення воєнного зусилля.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ТАРЗАН, ч. 713. Очайдушні засоби.

Положення Тарзана було критичне. Один лев майже був коло нього. Інші зближалися до нього скоро.

Тарзан відскочив убік. Потім, як цей лев пробігав попри нього, він схилився й схопив льва за задну ногу.

Розмахнувши львом з усеї сили, він кинув звіра між його товаришів. Потім побіг.

Одначе він не був певний, чи йому вдасться утекти.